

EEN NAUWE SAMENWERKING TUSSEN EEN JEUGDZORGINSTELLING EN FACT-TEAMS

Dr. Barbara van Straaten, senior onderzoeker, onderzoeksinstituut IVO

Jeugdzorginstelling Schakenbosch is in 2018 een samenwerking aangegaan met de FACT-teams in de regio Rijnmond. FACT-teams bieden laagdrempelige, outreachende zorg met een multidisciplinair team van zorgprofessionals. Deze samenwerking moet bevorderen dat het aantal opnames van jongeren wordt verminderd, de opnameduur verkort en zorgen voor een betere overgang van een opname naar een ambulante traject. Onderzoeksinstituut IVO interviewde elf professionals die betrokken zijn bij deze samenwerking en organiseerde een focusgroep. Wat zijn hun eerste ervaringen met de samenwerking? De professionals melden al enkele positieve ervaringen en zijn hoopvol over de mogelijkheden van deze samenwerking in de toekomst. Een samenwerking tussen een jeugdzorginstelling en FACT-teams lijkt op basis van deze peiling dan ook een goed idee. Hoewel de samenwerking Schakenbosch en de FACT-teams nog pril en kwetsbaar was, bleek het nuttig om tussentijds ervaringen te peilen. Alleen zo kan je leren van die belangrijke eerste ervaringen en is er mogelijkheid tot aanpassing.

AANLEIDING

Een belangrijk uitgangspunt van de specialistische jeugdhulp is het voorkomen van uithuisplaatsingen van jongeren met ernstige problemen. Als een opname toch noodzakelijk is, is het streven de opname zo kort mogelijk te houden. Om dit te stimuleren, heeft jeugdzorginstelling Schakenbosch een innovatiesubsidie van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond ontvangen. Jeugdzorginstelling Schakenbosch is een behandelcentrum voor JeugdzorgPlus. Zij biedt gesloten jeugdhulp voor jongeren die niet bereikbaar zijn voor lichtere vormen van hulpverlening. Met behulp van de innovatiesubsidie startte deze instelling een samenwerking met FACT-teams van de Parnassia Groep. FACT-teams bieden laagdrempelige, outreachende zorg met een multidisciplinair team van zorgprofessionals. In de huidige FACT-teams zitten al medewerkers van verschillende organisaties, nu worden hier twee trajectcoaches van Schakenbosch aan toegevoegd.

Waarom deze samenwerking? Het idee hierachter is dat een goede samenwerking en uitwisseling van kennis tussen de residentiële jeugdzorg en FACT-teams ertoe leidt dat:

- het aantal opnames wordt verminderd;
- de opnameduur verkort kan worden; en
- een goede overgang van een opname naar een ambulante traject wordt bevorderd;

Met dit 'Klein maar fijn onderzoek' heeft onderzoeksinstituut IVO de eerste ervaringen van de samenwerking tussen Schakenbosch en de FACT-teams van professionals in kaart gebracht. Ervaringen van professionals geven goed zicht op hoe deze samenwerking in de praktijk verloopt en 'op de werkvloer' wordt ervaren. Hoewel de samenwerking nog pril is – ten tijde van deze peiling eind 2018 slechts enkele maanden – biedt dit een mooie mogelijkheid om tussentijds te leren.

RESULTATEN

We interviewden elf professionals van Schakenbosch en de FACT-teams en organiseerden een focusgroep om op de resultaten te reflecteren. Wat zijn de eerste ervaringen van de professionals met de samenwerking? Wat gaat goed en wat moet beter?

BLIJ MET FACT

Wat vooral opviel in de gesprekken met de professionals van jeugdzorginstelling Schakenbosch, was hoe positief zij zijn over de FACT-methodiek. Zij zien dit als een verrijking van hun werk en denken hiermee de jongeren echt beter te kunnen helpen. "Wat ik wel weet, wat voornamelijk een verbeterpunt is: meer... méér FACT!"; aldus een medewerker van Schakenbosch.

Een belangrijk voordeel is dat medewerkers vanuit Schakenbosch die al bekend zijn met de jongeren en hun ouders door de FACT-werkwijze 'meestromen' naar huis of een vervolgplek. Een vast aanspreekpunt voor jongeren en ouders zorgt voor "een wat zachtere landing van de jongeren". Verandering van situatie levert vaak al veel stress op bij jongeren. Wanneer een bekende medewerker betrokken blijft na uitstroom uit een instelling, kan dat het risico op een terugval van de

jongere verkleinen:

"Hoe je ook voorbereid bent bij een nieuwe situatie thuis of een vervolgplek, er zijn altijd zoveel dingen anders [voor de cliënt, red.] dat je teruggrijpt op oude manieren om met de situatie om te gaan. Dan is het fijn als er een vertrouwd persoon is, die je nog kent van de tijd dat het goed ging, die tegen je kan zeggen, 'joh, je kon het toch!'" (Medewerker Schakenbosch)

Hulpverlener en jongere hoeven elkaar bovendien niet opnieuw te leren kennen. Het opbouwen van een vertrouwensband kost vaak veel tijd bij deze jongeren. Ook is het bij deze jongeren belangrijk dat er niet te snel wordt opgegeven of een traject wordt afgesloten:

"Het is een beetje bemoeizorg, FACT-medewerkers geven niet op, ze gaan nog een keertje extra en kunnen wat langer door. Het is niet van, we doen het drie maanden en dan is het klaar, zoek het maar uit. Dus dat is ook fijn aan de FACT-methodiek." (Medewerker Schakenbosch)

Een laatste voordeel van FACT volgens medewerkers: de intensiteit van de geboden hulp kan gemakkelijk worden aangepast aan de hulpvraag.

"Het voordeel van de samenwerking is dat er gemakkelijker opgeschaald kan worden bij crises. De caseload wordt per dag besproken. Iemand kan sneller worden gezien door bijvoorbeeld de psychiater of gezinsbegeleider."

(FACT-medewerker)

IS ER AL IETS BEREIKT OP DE BEOOGDE DOELEN VAN DE SAMENWERKING?

Welke effecten zien de geïnterviewde professionals in de eerste maanden van deze samenwerking op de beoogde doelen van de samenwerking?

Veruit het meest positief waren de professionals over de effecten ten aanzien van een betere overgang van een opname naar een ambulante traject. Wat ze merken, is dat door de inzet van FACT de overgang naar huis soepeler verloopt. Zo vertelde een professional dat voorheen bij uitstroom van een jongere eerst nog ambulante hulp moest worden geregeld:

“Dan was er bijna altijd een tussenperiode waarin de jongere al wel thuis was, maar er nog geen hulp was. Dan heb je dus een periode waarin er geen ondersteuning thuis is en dan heb je een groot risico dat het fout gaat.”

(Medewerker Schakenbosch)

Ook is door de samenwerking de overdracht tussen partijen verbeterd. Dat bevordert dat er geen informatie verloren gaat als een cliënt uit de instelling uitstroomt.

“Het elkaar kennen is een bevorderende factor. De warme overdracht, dus een tijdje met elkaar oplopen. Niet zo van, hier stopt de financiering en de volgende neemt het over.” **(Medewerker Schakenbosch)**

Op het doel ‘vermindere van het aantal opnames’ zijn nog geen effecten gemerkt. Niet zo vreemd, want in de opstartperiode van de samenwerking is met name ingezet op de uitstroom en minder op instroom. De reden hiervoor was pragmatisch: op de uitstroom hebben Schakenbosch en het FACT-team zelf meer invloed. Bij de instroom zijn meer andere partijen betrokken, zoals de crisisdienst, en is de situatie ingewikkelder. De meeste medewerkers lijken de instroom van cliënten als ‘een gegeven’ te ervaren, en hebben het gevoel hier weinig invloed op hebben.

Tot slot was er het doel ‘verkorten van de opnameduur’. Onnodig lange opnames voorkomen is wenselijk. Zowel voor de jongere zelf als uit kosten oogpunt. Maar wat leverde de samenwerking tot nu toe op voor dit streven? Enkele professionals reflecteerden hier kritisch op. Het is volgens hen de vraag wat precies ‘onnodig lang’ is. Deze geïnterviewde professionals vinden het namelijk niet altijd wenselijk om verkorte trajecten als uitgangspunt te nemen. Beter, zo stellen ze, is voorkomen dat een jongere te snel uitstroomt en later opnieuw opgenomen wordt. Eerst moeten de mogelijkheden thuis goed onderzocht en geregeld worden:

“Want anders, kan ik je zeggen, is de verblijfsduur hier kort, maar de verblijfsduur thuis nog korter en dan komt ‘ie weer terug. Dan heb ik liever dat een jongere een jaar hier zit en dan naar huis gaat, dan dat je op tien maanden

inzet, waarvan we met z’n allen weten dat ie er dan uit knalt en uiteindelijk hier terugkomt.” **(Medewerker Schakenbosch)**

PRILLE EN KWETSBARE SAMENWERKING

De samenwerking tussen Schakenbosch en de FACT-teams in Rijnmond bevond zich eind 2018 nog in de opstartfase, zo kwam ook duidelijk uit de interviews naar voren. Een deel van de professionals vindt dat ze er dan ook nog niet zoveel over te kunnen zeggen. Ook wordt tijdens deze tussentijdse peiling de samenwerking nog “erg kwetsbaar” genoemd. Dit wordt vooral zo ervaren omdat de samenwerking sterk afhankelijk is van enkele personen die hier invulling aan moeten geven. Wanneer een professional vertrekt – wat ook daadwerkelijk gebeurde in de opstartfase – valt daarmee tegelijkertijd essentiële kennis en ervaring weg.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Een nauwe samenwerking tussen een jeugdzorginstelling en FACT-teams lijkt op basis van deze peiling een goed idee. De geïnterviewde professionals melden al enkele positieve ervaringen en zijn hoopvol over de mogelijkheden van deze samenwerking. Niet alle professionals bleken echter goed op de hoogte. Daarom raden we aan om meer tijd te investeren in het wederzijds kennismaken van de medewerkers van Schakenbosch en de FACT-teams. Zorg bovendien dat medewerkers duidelijk worden geïnformeerd over de samenwerking.

Een ander punt van aandacht is de kwetsbaarheid van de samenwerking, die nog teveel hangt aan enkele personen. Door meer medewerkers actief te betrekken, maak je een samenwerking steviger.

Zorginhoudelijk is één van de doelen om kortere trajecten te bevorderen. We hoorden meerdere keren terug dat professionals dit niet graag als doel op zich zien. Zij stellen dat verkorte trajecten niet altijd mogelijk zijn door de complexiteit van de problematiek van de jongeren. Blijf daarom langdurige zorg faciliteren als dit nodig is.

Hoewel de samenwerking tussen Schakenbosch en de FACT-teams nog pril en kwetsbaar was, bleek het nuttig om tussentijds ervaringen te peilen. Alleen zo kan je leren van die belangrijke eerste ervaringen en is er mogelijkheid tot aanpassing.

LEES VERDER

- <https://ivo.nl/publicaties/schakenbosch-fact-teams/>